

OB PRIHODU GENERALA DE GAULLA V ITALIJO

KAJ OGROŽA EDINOST MED ZAPADNIMI DRŽAVAMI

„Francija je ozdravila svoje gospodarstvo - Njen ugled je zrasel, a samostojnosti Alžirije ne bo mogel preprečiti“

Obisk predsednika francoske republike De Gaulle, ki je te dni prispel v Italijo, obara pažnjo širokih mednarodnih krogov spet na Francijo in njeno vlogo v svetu. Ljudje se spomnijo, da je ta mesec preteklo eno leto, odkar je general prišel na oblast, ter se sprašujejo, kaj je v tem času dosegel.

Eno je vsekakor za vsakogar jasno: preprečil je, da bi na Francoskem vzelo državno krmilo v roke vojaštvo ter uvedlo v to važno deželo fašistično diktaturo, kar bi lahko imelo nedogledne posledice za vso Evropo. Res je sicer, da je De Gaulle razpustil stari parlament in dal 28. septembra 1958 z ljudskim glasovanjem odobriti novo ustavo, ki ni tako demokratična, kot je bila prejšnja, toda tega ni izpeljal z nasiljem, marveč s pristankom ljudstva.

Za De Gaullovo ustavo je v svobodnih volitvah glasovalo 80 odstotkov prebivalstva. S tem je hotelo dati izraza ogorčenemu nezadovoljstvu s prejšnjimi razmerami v državi, kjer so poslanci zlorabljali demokratične svoboščine le v to, da se tepejo »za stolčke« ter vsakih par mesecev spreminjajo vlade. Francija je postala ena najbolj nestalnih in nezanesljivih držav v Evropi in zgubljala čedalje bolj ugled in vpliv v svetu.

TEMELJI DEMOKRACIJE ZAVAROVANI

De Gaulle je tem neznosnim razmeram naredil konec. Sedanja vlada bo ostala na oblasti 5 let in ji ne bo treba posvečati svojih sil samo eni nalogi: preprečiti, da je častihlepni in malvestni poslanci sredi najnujnejša dela ne zrušijo. Odkar je 8. januarja 1959 postal De Gaulle državni poglavar, je ta nevarnost odstranjena. Ministrski predsednik je sicer Debré, dejansko odloča pa zastran svojega velikega ugleda general sam o vsej notranji in zunanji politiki Francije.

Vendar iz tega ne izhaja, da je bila v državi sleherna demokracija odpravljena. De Gaulle ima tako vzgojo, da tega ne mara storiti. V prvo vlado je pritegnil tudi voditelje kršč. demokratov, socialistov in radikalov, tako da je nova vladavina dobila zunanji pečat nekake narodne edinosti. Po volitvah so socialisti prešli v opozicijo, toda De Gaulle je slej ko prej vztrajal, da mora v državi imeti pravico do obstanka več strank in ne samo ena. V Franciji deluje lahko svobodno tudi komunistična stranka.

Dokaz, da je De Gaullova vladavina varovala francoskemu ljudstvu temelje demokracije, je tudi v tem, da se je v državi ohranila popolna svoboda govora in tiska.

»NAD ENO MILIJARDO DOLARJEV«

Nepopustljiv je bil De Gaulle samo z generali in polkovniki, ki so hoteli demokracijo enostavno odpraviti in zlasti v Alžiriji ukazovati tudi v politiki. Uspelo mu je, jih na zelo spreten način ukloniti svoji volji. Nekateri je celo povišal, samo da jih lahko premesti. Tako je okoli 1500 upornih in nezanesljivih častnikov zginilo iz severne Afrike ter prišlo ob ves politični vpliv. Za De Gaulle niso več nevarni.

V Franciji sami je najprej obnovil vrednost franka, s tem da je uvedel najstrožjo varčnost, četudi se je zavedal, da bodo taki ukrepi naleteli na velik odpor: prepovedal je višanje plač, ukinil razne vladne podpore kmetovalcem in celo črtal pokojnine bivšim bojevnikom. Žrtve, ki jih je naložil narodu, so bile velike in sila neprijetne, a v glavnem je De Gaulle uspel.

Izbruhnile so sicer razne stavke, druge so grozile, vendar se je socialno usmerjeni general znal z delavci in nameščenci pravočasno pobotati ter si na splošno ohraniti do danes zaupanje večine prebivalstva. Njegov finančni minister se je nedavno tega lahko ponosno pohvalil: »V naših blagajnah imamo nad eno milijardo dolarjev v zlatu in devizah in lahko odplačamo vse dolgove, ki smo jih zadnja leta naredili«.

To je uspeh, katerega morajo De Gaulle

priznati tudi nasprotniki. Posledica je bila, da je začel spet rasti v inozemstvu že močno omajani ugled Francije.

FRANCOSKA SKUPNOST NARODOV V ČRNI AFRIKI

Drugi neoporečni De Gaullov uspeh je tudi v tem, da je v črni Afriki skušal spremeniti francoske kolonialne posesti v prostovoljno zvezo neodvisnih dežel. Razpisal je volitve, pri katerih naj črnici sami izjavijo, ali hočejo še ostati združeni s Francijo ali se od nje odcepiti. Značilno je, da so se vse kolonije razen Gvineje v Zahodni Afriki izjavile, da hočejo biti še nadalje kot samostojne države zvezane s Francijo. Nato je De Gaulle ustanovil z njimi Francosko skupnost narodov (nekak britanski Commonwealth) ter postal njen predsednik. Le Gvineja se je odtrgala, vendar je politično pomembno, da se njen načelnik vlade Sekou Touré danes tega očividno že kesa, ker skuša spraviti tudi svojo domovino v to meddržavno skupnost.

Nekateri očitni uspehe je dosegel De Gaulle tudi v zunanji politiki. Najvažnejši je ta, da je Francijo dokončno in trajno sprijaznil z Zahodno Nemčijo. Sosedna naroda, ki sta veljala za nespravljava »dedna sovražnika« ter poglala Evropo in s tem svet že v dve svetovni vojni, sta postala zaveznika in prijatelja. V vseh vprašanih evropske in mednarodne politike nastopata složno ter se medsebojno na vso moč podpirata. Tako je odpadel eden najvažnejših vzrokov bodočih vojaških spopadov na evropski celini.

V boju za nekdanjo veljavo

Zdaj se De Gaulle trdovratno bori še za to, da bi Francija v mednarodni politiki prišla zopet na tisto vodilno mesto, ki ga je zavzemala še za časa prve svetovne vojne in po njej. Brez njenega sodelovanja ni pristanka se takrat ni zgodilo nič važnega niti v Evropi niti v ostalih delih sveta.

To svojo vlogo je Francija napravila za druge svetovne vojne, ko se je predala Hitlerju ter je maršal Pétain začel z njim sodelovati, namesto da bi se boril do kraja zoper njega, kakor so to storile druge mnogo šibkejšje, a svobodoljubne dežele, kot na primer Norveška ali Jugoslavija. Če bi bili ta čas vsi narodi tako ravnali kot Francozi, bi danes nad človeštvom vladalo naci-fašistično barbarstvo.

Naravna posledica je bila, da so ob koncu vojne imele pri urejanju sveta prvo be-

sedo le tiste države, katere so na svojih plečih nosile strašna bremena vojne, in ne Francija. Njeno čast je bil sicer rešil De Gaulle, ker je organiziral proti Hitlerju in Mussoliniju oborožen odpor v prekomorskih posestvih ter partizansko gibanje v Franciji sami, in zato je bila njegova domovina spet sprejeta v krog velesil, vendar z zelo zmanjšanim vplivom.

O kakšni dejanski enakovrednosti in enakopravnosti z Veliko Britanijo ali celo z Ameriko in Rusijo ni moglo več biti govora. De Gaulle to silno boli in grize. Vsa njegova zunanja politika gre zdaj za tem, da se »krivica« popravi in Franciji vrne nekdanja veljavo.

RADIO TRST A

Nedelja, 28. junja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... kronika 7 dni v Trstu; 15.40 Zbor Avgust Tance iz Nablrežine; 17.00 Celestina, igra (Willy Grueb - Javornik). Igrajo člani RO; 21.00 Pesniki in njih stvaritve — »Thomas Stearns Elliot« (Martin Jevnikar); 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Mala antologija slovenske vok. glasbe.

Ponedeljek, 29. junija, ob: 8.30 Slovenski ansambli in zbori; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše — Milica Kitek: Murenček iz cvetne poljane — igrajo člani RO; 14.30 Teden v svetu; 15.40 Igra Dolinski trio; 17.00 Reševanje, enodejanka (Achille Campanile - Jež). Igrajo člani RO; 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Iz življenja tujih ptic — »Stepna tekica«; 18.10 Koncert violinista Alfonsa Musestija, pri klavirju Aleksander Constantinides; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Mihael Glinka: Življenje za carja, opera v 3 dej. — milanski orkester in zbor Italijanske radiotelevizije. Približno ob 21.05: Opera, avtor in njegova doba. Približno ob 22.05: Mala literarna oddaja.

Torek, 30. junija, ob: 18.00 Z začarane police — Zora Kafol: Zvesti služabnik; 18.10 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije, ki ga vodi Luigi Toffolo s sodelovanjem pianistk Aurelie Catolle in Nini Perno; 21.00 Obletnica tedna — Mirko Javornik: 100-letnica Rdečega križa; 22.00 Umetnost in življenje — Miran Pavlin: Razstava beneškega slikarstva 17. stoletja.

Sreda, 1. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Boris Mihalič: Iz zgodovine pomorstva — Razvoj paroplovstva od srede 19. stoletja dalje; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Stare); 21.00 Beneški trgovec, drama v 5 dej. (W. Shakespeare - O. Zupančič). Igrajo člani SNG v Trstu.

Četrtek, 2. julija, ob: 18.00 Z začarane police — Marija Polak: »Pametna Katrica«; 18.10 Koncert pianista Claudia Gherbitza; 19.00 Sola in vzgoja — Ivan Theuerschuh: »Spet gredo učenci naših strokovnih šol v življenje«; 21.00 Iz življenja Indijancev — Večna lovišča, napisal Vili Hajdnik; 22.10 Iz sodobne književnosti — Pregled italijanskega pripovedništva (Josip Tavčar).

Petek, 3. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Janko Košir: Razvoj in pomen gozda — »Vpliv prve industrije na razvoj gozda«; 19.00 Širimo obzorja — Stari znanci, resne in šegave o vsakdanjih stvarih — Ura (Saša Martelanc); 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu.

Sobota, 4. julija, ob: 15.00 Stravinski: Pomladni praznik; 16.00 Novelist tedna; 16.20 Folklorni orkester Silvo Tamše; 18.00 Oddaja za najmlajše — Deček, ki ni hotel rasti, zgodba (Ana Luiza Meneghini - Drago Stoka). Igrajo člani RO; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Zbor Slava Klavora; 21.00 Pogodba, farsa (Ivo Česnik - Jože Peterlin). Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

28. junija, **nedelja**: 6. pobinkošna, Irenej
29. junija, **ponedeljek**: Peter in Pavel
30. junija, **torek**: Spomin ap. Pavla, Emilijana
1. julija, **sreda**: Presveta Rešnja kri, Aron
2. julija, **četrtek**: Obiskovanje Device Marije
3. julija, **petek**: Leon, Heliodor
4. julija, **sobota**: Urh, Berta

— 0 —

AVTOMOBILSKA INDUSTRIJA V JUGOSLAVIJI

Zanimivo je, da pri razvijanju lastnih tovarn avtomobilov pomaga Jugoslaviji v prvi vrsti Italija. Tako beremo, da je znano podjetje Fiat iz Torina skupno z drugimi družbami podelilo srbski tovarni Crvena Zastava v Kragujevcu posojilo v znesku 22 milijonov 800 tisoč dolarjev. Posojilo se bo izplačalo deloma v denarju, deloma v industrijskih strojih in napravah. Nova tovarna avtomobilov bo dokončana 1. 1963.

Kaj ogroža edinstvo med zapadnimi državami

(Nadaljevanje s 1. strani)

V SPORU Z ZAVEZNIKI

De Gaullove zahteve sestoje v bistvu iz četrto točk. Že septembra je zahteval od Amerikancev in Angležev, da tudi Francoze pritegnejo k vsem zaupnim posvetovanjem, kjer se dejansko določa politika in strategija zapadnega sveta. Amerika, Velika Britanija in Francija naj bi v okviru Atlantske skupnosti tvorile poseben odbor vodilnih velesil. V Washingtonu in Londonu temu predlogu **niso ugodili**.

Druga De Gaullova želja je, da se Francija vpelje v vse znanstvene in tehnične tajnosti atomskega oboroževanja, s katerimi razpolagajo Amerikanci in Angleži. Ta generalova zahteva tudi **ni bila sprejeta**. Francija ni še izdelala lastne atomske bombe, pač pa pričakuje, da ji na tem področju prihite na pomoč anglosaksonski zavezniki.

Ker tega doslej niso storili, je De Gaulle prepovedal Amerikancem uporabo atomskega orožja, ki ga drže na vojaških oporiščih v Franciji, ako jim **on ne izda izrecnega dovoljenja**. O tem je imelo doslej pravico odločati le ameriško letalstvo. Posledica je, da se vrhovni poveljnik atlantskih oboroženih sil general Norstad ukvarja z načrtom, prenesti zavezniška atomska oporišča iz Francije v južno Anglijo.

ALŽIRSKA ZALOIGRA

Da vsa ta nasprotja globoko izpodkopavajo slogo in enotnost v zapadnem svetu, je samo po sebi razumljivo. Najhujša zah-

teva, ki jo stavi De Gaulle, je pa četrta in se tiče Alžirije. Od zaveznikov ne terja **nič manj, kot da podprejo Francijo v njeni politiki in borbi proti alžirskemu narodno-osvobodilnemu gibanju**. Širokosrčna politika, ki jo vodi De Gaulle v črni Afriki, namreč ne velja za Arabce v Alžiriji. Tej deželi v Parizu ne priznavajo pravice do državne samostojnosti, češ da tvori sestavni del same Francije.

Svet pa ni tega mišljenja. Razen francoskih nacionalistov so vsi razsodni ljudje mnenja, da pritičejo Alžiriji iste svoboščine, kot jih je Francija že priznala sosedni Tuniziji in Maroku, se pravi državna samostojnost, morda v okviru Francoske skupnosti narodov. V tem vprašanju je De Gaulle popolnoma osamljen.

Zaradi Alžircev je prišel v spor ne le z vsemi arabskimi deželami, z Jugoslavijo, Švico, Italijo, in celo z Nemčijo, temveč tudi z zavezniški onkraj oceana. Amerikanci so po svojih izročilih bili vselej nasprotniki kolonialnega gospostva nad tujimi ljudstvi in pristaši samoodločbe narodov. De Gaulle ne bo uspelo jih v tej stvari spreobrniti. Niti bo mogel o pravilnosti in pravičnosti svoje politike v Alžiriji prepričati italijanskih državnikov, s katerimi se te dni sestaja.

Pač pa bo, če na svoji poti vztraja, razdril vrste zapadnjakov in škodoval samo Franciji. Njegova politika v Alžiriji je zares prava žaloigra in hodi prav le ciljem svetovnega komunizma.

Kdo ugonablja našo luko?

Glavni vzrok, zakaj čedalje bolj nazaduje pristaniški promet in zavoljo tega gospodarstvo Trsta, je v tem, da Trst ne nudi državam v srednji Evropi takih prevoznih in drugih ugodnosti, kakor jih prožijo pristanišča v Hamburgu, Bremenu in na Reki. Proti Trstu nastopajo pa tudi Benetke, ki se na vse načine trudijo, kako bi pritegnile nase čimveč trgovine iz Avstrije in južne Nemčije, torej iz dežel, kateri sta od nekdaj spadali med najboljše koristnike naše luke.

Avstrijski list Verkehr poroča, da so Benetani v začetku tega meseca imeli na Dunaju z ondotnimi gospodarstveniki poseben sestanek, na katerem so ponujali Avstrijcem prosto luko v Behtkah ter obljubljali, da se bodo obenem z vsemi močmi zavzemali za to, naj se zgradi dve važni avtomobilski cesti: ena bi morala vezati Benetke z Dunajem preko Trbiža, druga z Münchenom čez Brenner.

Najbolj žalostno pri tem je, da so tržaški politiki nesposobni uspešno braniti naše mesto. Zanje je prvo in glavno, da Slovenci ne dobe pravic, ki jim gredo po londonski pogodbi.

»ŽRTEV ZNANOSTI«

Mladi angleški znanstvenik Blair Wilson z univerze v Cambridgeu je delal poskuse, kolikšno težo vzdrže mišice na vratu. Vtknil je glavo v zanko in se je opazoval v ogledalu, kakšne izraze dela obraz pri nategovanju vratu. V zadnjem trenutku se je pa zanka zadržila, da je obvisel mrtev. Moža so proglasili za žrtev znanosti.

Sovražniki pomiritve

Danes teden je bilo v Pulju zelo obiskano predavanje »Italijanska odprava na K 2«, ki ga je imel v italijanščini sam udeleženec odprave profesor Marussi iz Trsta. Poleg predstavnikov jugoslovanskih oblastev sta prisostvovala prireditvi tudi rektor tržaškega vseučilišča prof. Origone in italijanski generalni konzul v Kopru g. Zecchin.

Vsak trezen človek se mora takega zbliževanja med sosednima narodom le veseliti. Izjemo delajo zagrizeni istrski izseljenci, zbirajoči se okrog lista Arena di Pola, ki ne nehajo prav zdaj objavljati strupenih napadov na Jugoslavijo. Može se najbrž niti ne zavedajo, kako s tem škodujejo svojim rojakom v Istri.

Samolastni Adenauer

Nasprotja med Adenauerjem in podkanclerjem Erhardom se vsebolj poglobljajo. Kriv je Adenauer, ker je v inozemskem tisku izjavil, da je Erhard izredno sposoben gospodarstvenik, a da nima dovolj političnih izkušenj. Ta izjava je Erharda upravičeno užalila, ker ga je stari državnik z njo spravil ob ugled v tujini ter mu skoro onemogočil, da postane njegov naslednik. In morda je to bil tudi Adenauerjev namen.

Sedaj se sicer kancler opravičuje, vendar so v sami krščanskodemokratski stranki vsi nanj zelo hudi. Zgodilo bi se lahko, da se zavoljo tega stranka razkolje. Erhard zahteva zadoščenje in jamstva, da ga stari kancler ne bo več javno napadal, sicer bo izval posledice. Da ni Adenauer tako ugleden in sposoben mož, bi ga stranka zdaj odstavila.

Sodelovanje med Francijo in Italijo

Francija je bila po vojni v stalnih gospodarskih težavah, kar je bilo na zunaj vidno po tem, da se je njen nekoč trdni in visokovredni frank venomer majal. Vzrok je bila predvsem vojna v severni Afriki, kjer je Francija letno trošila milijarde in preli-vala kri svojih sinov.

Kako bogata je pa Francija, se je spet izkazalo, ko je prišel na oblast De Gaulle. Zadostovalo je, da je uvedel v deželi strogo varčnost, in v enem letu je nakopičil v državnih blagajnah že **nad eno milijardo dolarjev** v zlatu in tujih valutah. Gospodarska moč Francije, se je ob vsej navidezni šibkosti izpričala najbolj vidno ob prihodu De Gaulla v Italijo. V Parizu so namreč ponudili Italiji pomoč za gospodarski razvoj in napredek njenih južnih pokrajin. Francozi nameravajo ustanoviti nova industrijska podjetja zlasti v Neaplju in v bližnjem Salernu.

Italijanski Erhard

Kjer pa želi Francija v prvi vrsti sodelovati z Italijo, je področje petrolejske industrije. K temu jo žene najbolj okolnost, da

Jugoslovanski voditelji o manjšinah

V Ljubljani zaseda IV. občni zbor Zveze komunistov Slovenije, na katerem sta govorila tudi Aleksander Rankovič, notranji minister Jugoslavije in poleg Kardelja najtesnejši Titov sodelavec, ter Miha Marinko, predsednik slovenske skupščine. Oba sta se bavila med ostalim s položajem naših narodnih manjšin v Avstriji in Italiji.

Napadla sta dunajsko vlado, ker krati koroškimi Slovencem pravice, ki jim gredo po mirovni pogodbi, ter ugotovila, da so se zastran tega občutno poslabšali odnosi med sosednjima državama. O Italiji sta govorila z znatno večjo obzirnostjo: položaj slovenske manjšine tu sicer ni še zadovoljiv, a se v marsičem postopno boljša. Glede obmejnega osebnega prometa je naravnost izvrsten in lahko v zgled marsikateri evropski državi.

Izvajanja obeh jugoslovanskih voditeljev so zbudila odmev tudi v inozemstvu, zlasti v Avstriji ter bodo dala povod za še obširnejše razprave v časopisju.

HITRA VOŽNJA

Od 1. julija dalje boš lahko že v poldrugi uri v Benetkah. Nova ladja, aliskaf, bo plula s povprečno brzino 70 km na uro ter imela prostora za 80 potnikov. Odhajala bo iz Trsta vsak dan ob 7. in 16. uri. Vožnja v eno smer stane 2000 lir.

SMRČATI JE TREBA

V ameriškem mestu Cincinnatiju je bil zalvo tatvine obsojen na 90 dni ječe neki g. Zellis, kateremu je pa uspelo priti pred časom spet na prosto. Mož je namreč v spanju tako strahovito drnjohal, da je šlo sojetnikom skozi mozeg in ni nihče mogel zatisniti očesa. Izmučeni kaznjenci so zagrozili z gladovno stavko, ako smrčaka gromovnika ne odstranijo. Ker ni bilo nikjer primerne prostora, so oblastva tatu prečasno spustila na svobodo.

ima Italija danes silno nadarjenega in podjetnega moža, katerega bi lahko primerjali z obnoviteljem nemškega gospodarstva Erhardom. Ta je Enrico Mattei, ki je odkril in znal izkoristiti dotlej neznana naftna ležišča na ozemlju Italije ter obenem začel rušiti monopol ameriško-angleških petrolejskih družb na Srednjem vzhodu in v severni Afriki.

V Perziji, Egiptu in Maroku je sklenil z ondotnimi vladami pogodbe, katere omogočajo Italiji udeležbo na dobičkih, ki jih daje izkoriščanje tamkajšnjih petrolejskih vrelcev. Uspeh je dosegel na ta način, da ni zahteval kot Angleži in Amerikanci zase polovice čistih dohodkov, temveč se zadovoljil le z **eno četrtino**. To je vzrok, da gledajo ameriško-angleške kapitalistične družbe v njem smrtnega sovražnika.

Sodelovanje na drugih področjih

S tem možem se hoče sedaj Francija preko rimske vlade dogovoriti, da bi obe državi vodili skupno borbo za neodvisnost v petrolejskem gospodarstvu. Istočasno želi De Gaulle, da bi Italija in Francija sodelovali tudi na področju atomske znanosti in praktičnega izkoriščanja jedrske sile. Vse te ponudbe in predloge stavi De Gaulle Italijanom zategadelj, ker išče vsepovsod zaveznikov v boju za enakopravnost z Veliko Britanijo in Združenimi državami.

V koliko bo uspel, je seveda dvomljivo. Vendar bo še s pomočjo Nemčije verjetno marsikaj dosegel, ker Amerikanci ne žele zgubiti v Evropi tako dragocenih prijateljev, kot so Francozi. Trenutno bodo prejkone tudi Italijani De Gaulla podprli, saj ravno tako Nemci upajo, da kar Amerika danes dovoli Franciji, ne bo mogla trajno odrekati drugim večjim državam.

Matifi so prazno slamo

Ker se predstavniki Sovjetske zveze in zapadnih velesil niso mogli v Zenevi niti v eni sami važni stvari sporazumeti, so se po šesttedenskih pogajanjih in razgovorih praznih rok — razšli. Gre za velik neuspeh, ki je vsem ljudem na svetu več kot očiten in ga skušajo neposredno prizadeti državniiki zaman prikrivati.

Rusi trde, da je zasedanje v Švici bilo navzlic vsemu zelo koristno, češ da svet zdaj vsaj ve, kaj ene in druge vlade pravzaprav hočejo in v čem obstoje njihova naspotstva. Zapadnjaki so pa neuspeh pred mednarodno javnostjo hoteli na ta način zabrisati, da so predlagali, naj se zasedanje samo **odgodi** na 13. julij. Pogajanja se torej niso razbila, ampak le za nekaj tednov **preložila**.

Nikita Hruščev

Kaj Hruščev, Eisenhower, Mac Millan in De Gaulle ne z jezikom, temveč v srcu resnično hočejo in kam hočejo priti, pa narodi še danes ne vedo. Kar se zdi najbolj verjetno, je, da sili Hruščev na sestanek najvišjih zastran tega, da bi dokazal predvsem sovjetskim narodom, kako je brez njegovega neposrednega sodelovanja nemogoče zjamčiti Rusiji in svetu trajen mir.

Hruščev je namreč gospodar v svoji državi, a ne uživa še enakega ugleda in vpliva svaja.

Za De Gaullovo varnost

Ob prihodu predsednika francoske republike v Italijo so se v inozemskem tisku pojavili glasovi, da je njegova oseba v nevarnosti. Alžirci, ki jih biva na italijanskem ozemlju okoli 3000, pripravljajo baje na De Gaulla atentat. Policija da jih je zato pozvala, naj zapuste Italijo.

V rimskih krogih te vesti odločno zani-kajo. Za De Gaullovo varnost je vlada poskrbela na ta način, da je spravila na noge več tisoč agentov, ki bodo čuvali De Gaullovo osebo, kjer koli se bo v javnosti prikazala, in to je vse. Svobode gibanja in drugih pravic Alžircev, živečih v Italiji, pa italijanska vlada nima namena kakor koli utesnjevati. Da so v Rimu imeli za potrebno to uradno poudariti, je dokaz, kako tudi Italija skrbno gleda na to, da se ne zameri narodnoosvobodilnemu gibanju Alžircev, o katerem je prav gotovo prepričana, da bo prej ali slej zmagalo.

KATOLIŠKI KINO

Družba sv. Pavla na Angleškem namerala v zvezi z nekim velikim podjetjem odpreti celo vrsto kino dvoran, kjer se bodo predvajala samo dela odobrena od cerkvenih oblastev. Za načrt, ki ga bodo izvedli v petih letih, imajo pripravljena že dva milijona šterlingov ali približno 3 in pol milijarde lir.

»VOZITE KOT VAŠE ŽENE!«

Tako je pisano na deskah ob prometnih avtomobilskih cestah zapadne Nemčije. Zakaj? Zato, ker so izvedenci dognali, da največ prometnih nezgod zakrivijo moški in ne ženske. V Nemčiji zgubi na cestah življenje vsako leto 14.000 oseb, torej približno dvakrat več kot v Italiji. Če bi moški vozili tako previdno kakor ženske, pravijo strokovnjaki, bi letno umrlo le 3 do 4 tisoč oseb.

— 0 —

AMERIŠKA POMOČ TUJINI

Ameriški parlament je v četrtek izglasoval zakon, naj se dà tujim državam pomoč v višini treh milijard in pol dolarjev. Eisenhower je zahteval še pol milijarde več, a senat se je uprl, češ da je za podpore že dovolj. Denar dobijo v obliki dolgoročnih in brezobrestnih posojil države, ki so gospodarsko zaostale.

PETROLEJ POD MORJEM

Italijanska družba ENI, ki jo vodi Enrico Mattei, vrta že štiri leta ob obali Sicilije, kjer išče petrolej. Posebno izdatne vrelce so odkrili dva kilometra daleč od mesta Gele. Ležišče nafte je visoko 150 metrov. Črpali jo bodo kar pod morjem in dovajali po ceveh na suho. Plasti petroleja so odkrili tudi pri Sirakuzi, Italija, o kateri smo se učili, da ji manjkajo pogonska sredstva, se postopoma tudi v tem pogledu osamodostila.

Tržaškega

TRŽAŠKI OBCINSKI SVET

Tržaški mestni svet je zadnji čas imel dve seji. V petek so svetovalci najprej poslušali poročilo odbornika Visintina, ki je govoril o javnih delih v novem, tako imenovanem naselju Sv. Sergeja. Gre, kot znano, za naselje pri Domju, katerega grade na zemljišču, ki so ga razlastili slovenskim kmetovalcem in vrtnarjem. Občina bo tu uredila vodovodno, plinsko ter električno napeljavo in kanalizacijo, za kar bo potrošila skupno 1 milijardo in 50 milijonov lir. V tem znesku je vključenih tudi 18 milijonov za podaljšanje trolejbusne zveze do omenjenega naselja.

Odbornik Visintin je obenem sporočil, da je neko zasebno podjetje predložilo načrt žičnice, ki naj bi šla iz Barkovelj na Vejno pri Proseku, kjer bodo zgradili, kot smo poročali zadnjič, tudi svetišče Materi božji.

Na torkovi seji pa je župan Franzil govoril o avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini. Sporočil je, da sta tržaška poslanca Bologna in Sciolis predložila poslanski zbornici osnutek zakona za ustanovitev nove dežele, ki ga je svoj čas izdelal tržaški pokrajinski svet. Župan je obenem povedal, da je osnutek zakona za novo deželo predložil parlamentu tudi videmski demokrščanski senator Tessitori. Osnutka se pa zlasti v tem razlikujeta, da medtem ko Furlani predlagajo, naj bo Videm glavno mesto dežele, se Tržčani zavzemajo za Trst. V nobenem osnutku ni naša manjšina seveda niti z besedico omenjena.

TRŽAŠKI VELESEJEM

V nedeljo so ob prisotnosti podministra Sedatija slovesno odprli 11. tržaški mednarodni velesejem. Na njem razstavlja 1076 podjetij, od katerih jih je 611 iz inozemstva. Prisotnih je 10 držav, od katerih je treba omeniti zlasti Jugoslavijo in Avstrijo, kateri po številu razstavljenih predmetov in po prostoru prednjačita pred vsemi tujimi državami.

V ponedeljek je bil »dan Jugoslavije«. V Trst je došel jugoslovanski veleposlanik v Rimu Mihajlo Javorski ter si v spremstvu številnih gospodarstvenikov iz sosedne Slovenije in Hrvatske podrobno ogledal razstavne prostore.

Zvečer je dr. Žiga Vodusek priredil na vrtu generalnega konzulata zelo uspešen sprejem, katerega so se udeležili, poleg najvišjih oblastnikov, slovenski župani in številni predstavniki slovenskega političnega, kulturnega in gospodarskega življenja iz Trsta, Gorice in Beneške Slovenije.

ZA REVNE DIJAKE

Podporno društvo Dijaška Matica nam je poslala v objavo naslednje:

1. Dijaki morajo vložiti prošnjo za podporo na posebnih tiskovinah, ki jih dobe pri predsednici Dijaške Maticе v Trstu, ul. Roma 15/II. (S.P.Z.).

2. Prizadeti lahko prosijo za podporo zaradi plačevanja vzdrževalnine v Dijaškem domu, da si smejo izposoditi šolske knjige iz knjižnega sklada ter za podporo v drugih oblikah.

3. Prošnje sprejemata predsednica Dijaške Maticе ali uprava Dijaškega doma, ki med počitnicami uraduje vsak delavnik od 9. do 12. ure.

4. Za natančnejša pojasnila naj se prizadeti obrnejo na zgornja naslova.

NABREŽINA

Županstvo v Nabrežini sporoča, da je v slovenskem dekliškem oddelku, ki pojde v kolonijo konec julija, na razpolago še 10 mest. Slovenski starši iz devinsko-nabrežinske občine, kateri niso še vpisali deklic za kolonijo, naj to nemudoma store pri občinskem tajniku v Nabrežini.

Rojan:

NADVSE ZANIMIVA RAZSTAVA

Slovenska industrijska šola v Rojanu je konec prejšnjega tedna priredila nadvse zanimivo in uspelo razstavo ročnih del in risb. Izdelki so bili razstavljeni v kar 6 učilnicah, medtem ko so bile risbe razobešene na stenah hodnika in ob stopnišču.

Vsi predmeti se odlikujejo po izredno skrbni izdelavi, kar pomeni, da se vzgojitelji trudijo predvsem zato, da bi dijake naučili reda in natančnosti, kar je seveda vse pohvale vredno.

Ravnatelju šole, prof. škofu, zboru in dijakom za uspeh iskreno čestitamo.

Devin:

PODREB PRINCESINJE E. H. WALKER

V torek so pripeljali v Devin telesne ostanke 84-letne Elle Hiran Walker, vdove po pokojnem princu Aleksandru Thurn und Taxisu, očetu sedanjega devinskega princa Rajmunda.

Pokojnica je bila hčerka znanega ameriškega industrialca iz Detroita ter se je bila leta 1935 omožila s princem Thurn und Taxisom, ki je pa dve leti zatem umrl. Do začetka druge svetovne vojne je živel v Devinu, nato se je pa za stalno naselila v Bellaggiu pri Milanu. Bila je znana kot podjetna in odločna ženska ter je do izbruha vojne precej pomagala revnim prebivalcem Devina in bližnjih vasi.

Njene telesne ostanke so položili v zasebno grajsko grobnico, ki jo je dala sama zgraditi tik pred drugo svetovno vojno. Cerkvene žalne obrede je opravil devinski župnik g. Kretič. Pogreba so se udeležili župan Furlan, tržaški župan Franzil, rektor vseučilišča prof. Origone, vseučiliški profesor Luzzatto-Fegiz, ameriški konzul v Trstu ter mnogi drugi oblastniki.

Pokojnica je zapustila svojo vilo v Bellaggiu in 2 milijona dolarjev »Ustanovi Rockefeller za mednarodno razumevanje«, ostalo imetje pa hčerki, ki živi v Švici.

† RUDI URŠIČ

Preteklo nedeljo je umrl za rakom Rudi Uršič, priljubljeni napovedovalec slovenskih oddaj na tržaškem Radiu. Bil je star 52 let. Rodil se je v Kobaridu iz znane in ugledne družine. Zaradi njegovega narodnega in demokratičnega prepričanja so ga fašisti večkrat internirali in zaprli. Med vojno se je boril kot narodnjak v partizanskih vrstah, a ker se ni strinjal s komunizmom, se je po vojni oddaljil iz Osvobodilne fronte. Posmrtno ostanke bodo prepeljali v njegov rojstni kraj. Tržaški in goriški Slovenci, zlasti radijski poslušalci, želimo, naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je ljubil z vso dušo ter zanjo pretrpel marsikatero bridkost. Sorodnikom, zlasti gospe, izrekamo globoko sožalje.

NOVA ŽRTEV POLIOMIELITISA

Danes so v Trstu pokopali 16-letno Marijo Sfregolo iz Sv. M. M. Spodnje, ki je pred dnevi zbolela za otroško paralizo in kljub prizadevanju zdravnikov predvčerajšnjim umrla.

Nesrečna deklica je tako že osma smrtna žrtev poliomielitisa v tem letu.

V BELEM GRADU

Tržaška tujskoprometna ustanova je ustvarila novo privlačnost za tujce. V miramarskem parku bodo že prihodnji teden začeli predvajati zgodovinske dogodke; ki so se odigrali zlasti za časa nesrečnega Maksimilijana, o katerem je Novi list svoj čas obširno pisal, kako je šel po krono v Mehiko in so ga tam ustrelili. Dogodke bodo ponazorjevali tudi s svetlobo in zvokom. Igre bodo gotovo privabile v nočni Miramar obilo gostov.

POMAGAJTE CVETKI!

V tem tednu so v našo upravo dospeli še naslednji prispevki:

Gorica - Solkansko polje V. Z. Lir 1.000, Verginella 1.000, Gorica E. L. 10.000, N. N. San Tommaso 1.000, Brešan Karolina 1.000, N. N. Trst 300. Skupni znesek 14.300. Prejšnji znesek 68.050. Vsega skupaj Lir 82.350.

Kdor namerava bolnemu dekletu pomagati, lahko pošlje svoj prispevek tudi na upravo Novega lista v Trstu, ul. Martiri della Libertà 5/I.

Beneška Slovenija

IZ SREDNJEGA

Priznati moramo, da je naša današnja občinska uprava napravila mnogo več koristnega za občino kot vse njene predhodnice. Od raznih del omenimo, da so popravili več cest in odprli samostojni poštni urad; v Gornjem Tarbiju so zgradili novo mlekararno, v Oblici novo šolo, sedaj pa zidajo novo šolsko poslopje tudi v Srednjem. Potrebno je seveda še marsikako javno delo in upamo, da bo občina še marsikaj izvedla, ker ji dobre volje ne manjka.

Tako mislimo, da bi bilo treba predvsem zgraditi cesto iz vasi Duge v Oblico. Saj bi ta pot ne služila le Dugam in Oblici, marveč tudi prebivalcem iz Raven in Jesičevja. V te vasi danes ne vozi avtobus, toda če bi zgradili pot, bi lahko vanje peljal avtobus, ki danes vozi na progi Dreka-Hlodič.

Prav tako bi občina morala zgraditi cesto, ki bi povezala Klinac v Idrijski dolini s Srednjem. O tem javnem delu so mnogi govorili že pred leti, a potem je vse utihnilo.

Naši ljudje vestno plačujejo davke in izpolnjujejo vse državljske dolžnosti. Zato se ne sme naša občinska uprava nikdar naveličati zahtevati in prositi državni prispevek za ceste in druga potrebna javna dela, ker imamo do njih pravico. Ali ni naravnost sramotno, da so nekatere naše vasi povezane z občinskim sedežem s kravjimi stezicami?

Naše podeželske občine se preveč boje napraviti dolgove za javna dela, četudi so nujno potrebna!

Pred kratkim se je pri Černetičih dogodila huda nesreča. Šestletni fantek je ustrelil s flobertom 12-letno deklico v vrat pod ušesom. Ker je izgubila zavest, so jo nemudoma odpeljali v čedadsko bolnico, kjer so jo operirali. Nesreča bi bila lahko smrtna, kar je resen opomin staršem, da ne puščajo orožja v rokah otrok!

GORISKI POKRAJINSKI SVET

Pokrajinski svet je imel v zadnjem času tri redne seje. Dne 6. junija je razpravljajal najprej o načrtih za novo industrijsko šolo v ul. Duca D'Aosta. Predloženih je bilo 7 načrtov; prva nagrada v znesku 500 tisoč lir je bila priznana arhitektu Renatu Fornasariju, druga v znesku 250 tisoč lir arhitektu Morassutiju iz Vidma, tretja, znašajoča 100 tisoč lir, pa je bila razdeljena med arhitekta Cinti, Malni in Riavis.

Nato je svet sklenil najeti 160 milijonov lir posojila, da z njim krije primanjkljaj obračuna za leto 1957.

Nadalje je svet odobril skoro brez razprave več predlogov o nabavi mesa in olja za pokrajinsko umobolnico ter izdatek 4 milijonov za asfaltiranje ceste Belvedere - Gradež; svetovalci so tudi potrdili izdatek 700 tisoč lir za izpopolnitev ograje umobolnici.

Odbornik za javna dela dr. Chientaroli je poročal o načrtu nove dvorane za seje pokrajinskega sveta v palači na korzu Italia.

Na seji 13. junija je svet izvolil svoje predstavnike v odborih, komisijah in svetih raznih ustanov.

Na seji v soboto je svet razpravljajal samo

Kanalška dolina

IZ ČEDADA

V petek, 12. t. m., je priredil Slovenski oktet pevski koncert v našem mestu, ki se ga je udeležilo veliko število občinstva. Saj so Beneški Slovenci in Furlani znani kot dobri pevci.

Oktet, ki je prišel v Čedad na povabilo furlanskega pevskega društva Prijateljev glasbe, je imel velik uspeh. Ljubljanske goste je pozdravil z lepim nagovorom predsednik društva profesor De Lorenzi.

IZ PODBONESCA

Ustanova za gorsko gospodarstvo je v naši občini priredila razstavo kmetijskih strojev, ki so uporabni v našem gospodarstvu. Ogledali so si jo številni kmetovalci, a kupčija z njimi ne bo bogsive kako obilna, ker našim ljudem žal primanjkuje denarja, da bi si stroje nabavili.

Proti koncu maja je v videmski bolnici umrla 86-letna Marija Pušič iz Ofjana pri Podbonescu.

Pokojnici naj sveti večna luč. Sorodnikom pa naj gre naše iskreno sožalje.

IZ TRBIŽA

Videmska poslanca Armani in Biasutti sta posredovala pri ministru za promet Angeliniju, naj se zavzame za okrepitev železniške mreže v obmejnih pokrajinah. Minister je odgovoril, da je železniško ravnateljstvo pripravilo načrt za zgradnjo še enega tira na progi Videm-Trbiž. Dela bodo stala 35 milijard lir.

POROKA

V nedeljo, 21. junija, sta si v belopeški cerkvi obljubila večno zvestobo učiteljica Majda Jalen iz ugledne in priljubljene Jalnove družine iz Bele peči ter prof. Jožko Jelen iz Doberdoba. Krožka slov. izobražencev iz Trsta in Gorice jima priskrbo čestitata ter želita v novem življenju mnogo sreče in božjega blagoslova.

Cestitkam se pridružuje uredništvo Novega lista ter številni prijatelji in znanci iz Trsta in Gorice.

o ureditvi gmotnega in pravnega položaja pokrajinskih uslužbencev. Odbornik dr. Polesi je poudaril, kako je ležala ves čas na srcu nove pokrajinske uprave skrb, da se položaj uslužbenstva preuredi, ker današnji nikakor ni zadovoljiv. Izboljšanje gmotnega položaja uslužbencev, ki ga predvidevajo nove plačne lestvice, stane pokrajino 48 milijonov lir. Nove lestvice naj bi postale veljavne 1. januarja 1959.

Pri tem so razni svetovalci stavili svoje pismene dodatne predloge, tako zlasti saragatovec Sdrigoni, ki se je potegnil za zdravstvene uradnike in tajnike na srednjih šolah; misovec dr. Delpin se je zavzel za bolniško uslužbenstvo in ognje-gasce. Pa tudi vodstva sindikatov in delavska zbornica so stavila predloge.

IZ ŠTEVERJANA

V nedeljo je tudi na Goriškem skoro do 14. ure hudo bilo. Že smo se bali, da bo tudi to pot moral odpasti običajni praznik slovenske pesmi in besede. Nebo pa se je razjasnilo še ob pravem času, tako da je obilno občinstvo doživelo zopet enkrat lepoto slovenske pesmi in se od srca nasmejalo ob burki, ki so jo lepo izvedli domači igralci. Takih kulturnih prireditev si naše ljudstvo vedno želi in se priskrbo za hvaljuje požrtvovalni mladini SKPD za nje nenehno prosvetno delovanje.

V tem tednu bodo pričeli graditi novo poslopje za otroški vrtec. Stavba bo zgrajena v bližini ljudske šole, a žal nam je, da ni prodrli naš upravičeni predlog, ki smo ga v dopisih večkrat omenili, naj bi se namreč otroški vrtec zgradil bolj v sredini naših naselkov, tako da bi bil malčkom lažje dostopen.

V torek prejšnjega tedna je uprava za gradnjo ljudskih hiš (IACP) oddala na dražbi zidarska in druga dela za zgradnjo šeststanovanjske hiše v naši vasi. Vsa dela bodo izvedla podjetja Vidov-Sgubin in Peter Pettarin iz Gorice, podjetje Viktor Braico iz Tržiča in podjetje Mulatieri iz Pierisa. Z delom začnejo, ko bodo oblastva odobrila izid dražbe. Županstvo naj skrbi za to, da bodo v novi hiši dobili stanovanje ljudje, ki ga zares potrebujejo. V preteklem tednu je imel naš župan daljši razgovor s prefektom dr. Nitrijem o upravnih vprašanjih naše občine.

IZ SOVODENJ

Naš občinski svet je imel prejšnji petek redno sejo. Občinski možje so najprej odobrili pogodbo z ONAIR, ki se tiče sovođenjskega otroškega vrtca. Dalj časa so razpravljali o ureditvi občinskih cest, za katere bo država prispevala osem milijonov lir. Ta znesek bodo potrošili za asfaltiranje glavne občinske poti.

Svet je nadalje odobril zamenjavo občinskega zemljišča z zemljiščem občana Franceta Kovica s Peči; prav tako so svetovalci odobrili tudi izdatek 570 tisoč lir za popravo rupenske šole.

V četrtek popoldne smo na domačem pokopališču zagrebli 66-letnega Janeza Petjana, eno uro za njim pa 59-letno Terezijo Anžič, poročeno Čadek. Plemenitima po-

Iz Goriške

kojnikoma, ki sta bila oba zavedna Slovenca, naj sveti večna luč. Užaloščenima družinama izrekamo globoko sožalje.

IZ PODGORE

Predpreteklo nedeljo je v Podgori nastopil znani Slovenski oktet. Vse dopoldne je hudo deževalo in zato je bilo javljeno, da bo koncert v primeru slabega vremena v prosvetni dvorani na korzu Verdi v Gorici. Popoldne pa se je toliko zvedrilo, da je bil koncert vendarle v Podgori. Pevčanci, Števerjanci, Goričani, Podgorci in ljubitelji petja iz drugih slovenskih vasi so kljub negotovemu vremenu napolnili obširni prostor v knežjem parku. Oktet je odpel izbrane pesmi raznih narodov, od slovenskih koroških do rezijanskih. Občinstvu so uga-jale zlasti ruska narodna »Monotono pojejo kraguljčki« v Bratuževi priredbi, »Pojdem v Škub'ce« ter »Nocoj pa, oh, nocoj«.

DOBERDOB — JAMLJE

Jameljci so že prodali svoje topole videmskim trgovcem po 450 lir za sto kg. Govori se, da jim bodo na tej poti sledili tudi doberdobski lastniki topolov, kar gotovo predstavlja ogromno škodo za tujski promet v naši občini. Saj je to drevje skozi dolgo dobo dvigalo lepoto vsega okoliša. Čeprav je cena topolov v zadnjem času precej poskočila, bi vendar bilo bolje, če bi doberdobski kmetovalci kupčijo opustili. Saj ni prav, da upropaščamo zaradi zgolj trenutne zapeljive koristi lepoto naših krajev, ki so jo naši pradedje in očetje vedno tako vneto gojili.

Ribijevo avtobusno podjetje je ugodilo želji naše občine, da bi avtobusi odslej ob nedeljah in praznikih vozili nepoldne iz Gorice preko Doberdoba in Tržiča v Selslan. Avtobusi bodo odhajali iz Gorice ob 13.30 in 18.45, iz Selslane ob 14.20, iz Tržiča pa ob 14.30 in 19.40. Vožnje bodo trajale do 13. septembra.

V ponedeljek je SNG iz Trsta nastopilo pri nas na prostem z znano pravljico igro Pepelko, ki je privabila precej občinstva iz naše vasi in okolice.

ZANIMIVA CERKVENA PRIREDITEV

V cerkvi sv. Ignacija na Travniku so priredili v nedeljo prvo predstavo vselega dela rožnega venca. Predstava obsega pet prizorov v živih slikah: oznanjenje nadangela Gabrijele, da bo Marija od sv. Duha spočela božjega sina, obisk Marije pri teti Elizabeti, rojstvo božjega deteta, darovanje novorojenca v jeruzalemskem svetišču in njegovo srečanje s starim Simeonom in prerokinjo Ano ter razgovor 12-letnega Jezusa z razlagalci sv. pisma v templju. V nedeljo in ponedeljek je predstavo obiskala množica vernikov. Zadnja predstava bo prihodnjo nedeljo. Ob delavnikih je predstava ob 20.45, v soboto pa ob 17.30. Vsak vernik se je lahko udeležil le z vabilom, ki ga dobi pri vseh župnikih v mestu.

Prireditve vodi redovnik Somma Re. Pri njej sodeluje nekaj sto ljudi na izredno visokem odru nad glavnim oltarjem in precej pevcev na koru. Žive slike so zares umetniško podane.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor s skladateljem Ubaldom Urabcem

Pred kratkim nas je prijetno presenetil odlo-mek Vaše simfonije, ki ga je odlično izvajal ljub-ljanski radijsko orkester v Avditoriju, pred nekaj dnevi smo pa brali, da je Zveza kulturno-umet-niških društev Jugoslavi-je dodelila drugo nagra-do Vaši novi skladbi Ro-bilaši. Ali bi nam pove-dali kaj o nastanku in značilnostih omenjenih del?

Na koncertu v Avdito-riju so izvajali le zaklju-ček simfonične pesnitve, ki sem jo napisal za »Premio Trieste« in je bila pri tej priliki po-hvaljena. Celotna pesnitev predstavlja tri dobe člo-veškega življenja: I. del otroško dobo. V tem odstav-ku sem skušal naslikati živahnost otrok, njihove igre in otroško petje. II. del je doba pubertete in mlado-sti: sanjarenje, prebujanje erotike, strast... III. del (tisti, ki je bil izvajan na omenjenem koncertu) pa predstavlja zrelo dobo. Zamislil sem si jo kot čas trdega dela in ustvarjanja. Zato so motivi enostav-ni, lapidarni in celo grobi. Pesem Robilaši pa je po obliki skromnejša. Pesnik Katalinič Jeretov je opi-sal, kako so ga v vlakcu uklenjenega peljali na oto-ke Lipari. Besedilo sem uglašil za moški zbor s spremljevanjem klavirja. Temu spremljevanju sem določil ritmični ropot, ki ga dela vlak med vožnjo.

Katere slovenske glasbenike iz preteklosti in so-dobnosti najbolj cenite?

Kot zborovske skladatelje najbolj Gallusa, za njim pa Foersterja. Nedveda in še nekatere njihove so-dobnike, med modernimi najbolj Lajovica, od in-strumentalnih skladateljev pa Skerjanca. Nekateri mu sicer očitajo epigonstvo, toda mislim, da to ne more biti očitak, ker je za vrednost skladatelja od-ločilna le umetniška kakovost ne pa, ali je iznašel kak nov sistem ali ne. Tudi orjak Bach ni ničesar iznašel, a je v svojem stilu največji in poslednji.

Kateri slovenski glasbeniki so po vašem najbolj slovenski?

Mislim, da ni važno, koliko je kdo slovenski. Narodne kulture in tudi glasbe se vedno bolj me-d-sebojno prepletajo, tako da bomo v bodoče vedno manj govorili o čisto nacionalnih glasbah. Tudi Čajkovski je prav malo Rus in še precej Nemeec in Fran-coz, pa je le velik svetovni skladatelj.

Kaj sodite o slovenski lahki glasbi?

Da si prav ta resno prizadeva ne biti slovenska; časih dobro časih slabo le posnema amerikalansko in ostalo svetovno lahko glasbo.

Kako si predstavljate dobre priredbe ljudskih pesmi?

Mojster in vzornik naj bi bil France Marolt. Vse-kakor so slabe tiste priredbe, kjer hoče prireditelj po vsej sili pokazati, kaj vse zna na področju har-monije in kaj se vse more natrpati pod enostavne melodije.

Ali Vas zadovoljujejo programi slovenskih glas-benih prireditev v Trstu?

Programi so po mojem precej dobri, samo malo jih je in koncertnega občinstva si žal še nismo mo-gli ustvariti.

Kakšno je po Vašem slovensko tržaško glasbeno življenje?

Ne morem reči, da sem z njim zadovoljen. Preveč priložnostno je. Nimamo stalnih koncertov in vsa-ka prireditev je odvisna od slučajnih okoliščin: Gläs-bena Matica mnogokrat izkoristi priložnost, ko je kaka jugoslovanska skupina na poti skozi Trst, da priredi koncert. Seveda je naše koncertno življenje šibko prav zato, ker ni zanimanja med širšim ob-činstvom. Izdatki za koncert so prav isti za polno ali prazno dvorano. Kakšno bo naše koncertno živ-ljenje, pa odvisno prav od nas vseh, kajti četudi bi kritje stroškov ne imelo vloge, si ne moremo predstavljati koncertov brez občinstva.

Kako bi med slovenskim občinstvom vzbudili več-je zanimanje za naše glasbene prireditve?

Tu je odgovor zelo težak. Najprej bi rad pribil, da je zanimanje za resno glasbo pri slovenskem delu prebivalstva prav tako slabo kot pri italijan-skih someščanih. Če upoštevamo sorazmerja, bi lah-ko celo rekel, da je pri Slovencih večje. Zato si ne smemo delati utvar. To seveda ne pomeni, da bi se s takšnim stanjem zadovoljili in ne skušali stvar-i izboljšati. Je pa to težko delo, ki zahteva vztraj-nosti in časa. Tehnika, lahkotnost in plitvost so ta-ko globoko posegle v naše življenje, da je prizade-vanje za kaj resnejšega zelo trdo. Rekel bi, da mo-ramo prav počakati, da se mnozice naveličajo raz-nih popevk, ki imajo le kratko življenje tudi pri ti-stih, ki se zanje navdušujejo, a končno spoznajo ničevost raznih Modugnov. Sofij in drugih podob-nih muh enodnevnice. Morda bi se dalo tudi javno mnenje usmerjati v pametnejše zadeve, če bi vodili boj vsi tisti, ki more o volivati na okus. Tu mislim predvsem na časopise, radio in televizijo. Prav te so ustanove, ki namesto da bi bile vodnice, grede le za tem, kako bi zadovoljile najbolj bedaste okuse in nalovile čimveč poslušalcev in naročnikov. Resnej-ši človek ne najde v programih, namenjenih jav-nosti, ničesar, kar bi ga zadovoljilo, in je celo pri-siljen, ker drugega ne čuje in ne vidi, popliti svoji lastni okus.

Herculanum vstaja iz blata

Ravnatelj zavoda za varstvo spomenikov v Cam-paniji prof. Amedeo Majuri je predložil kulturnim atašejem tujih poslaništev v Rimu svoje novo ve-liko starinslovsko delo o nekdanjem rimskem me-stu Herculanumu, ki ga je bilo zalilo blato ob istem izbruhu Vezuva, ob katerem je našlo konec tudi mesto Pompei. Prof. Majuri je snril v novi knjigi uspehe svojega več kot tridesetletnega raziskoval-nega dela. Knjiga je tudi v tiskarskem pogledu ne-kaj izrednega. Natisnjena je na ročno izdelanem pa-pirju Fabriano in šteje 520 strani in 421 slik v črno-belem, precej barvnih ilustracij in poleg tega ji je dodana posebna pola s 40 celostranskimi slikami. Prof. Majuri je imel ob tej priliki predavanje, v katerem je prikazal najprej uspehe prejšnjih izko-pavanj Herculanuma, s katerimi so začeli v 18. sto-letju. Natančneje je razložil nato izkopavanja, s katerimi so začeli leta 1927 pod njegovim vodstvom in katera še zdaj nadaljujejo. Finansira pa jih Bla-ganja za jug.

Medtem ko je zasula Pompeje ploha pepela in kamenja, je utonilo mesto Herculanum v morju blata, nastalega iz zgostjenih vodnih hlapov, katere je izbruhal ognjenik. Blato se je pozneje strdilo in gmota je postala tako trda, da je zelo težko kopati v njej. Po drugi strani pa je nenrodna skorja bo-lje obvarovala poslopja z vsem kamenjem in lesom.

Knjiga profesorja Ma'urija natančno opisuje pr-vi veliki mestni okraj Herculanuma, ki so ga do-zdaj odkopali, na primer cestno omrežje, vodovod-ne napeljave, odtočne kanale, ki predstavljajo naj-popolnejši odtočni sistem iz davnine, kar so jih dozdaj odkrili, ter javna in zasebna poslopja. Poleg

ZGODOVINSKO SLOVSTVO

Zanimanje za zgodovinsko slovstvo, zlasti za zgo-dovinske romane, se je zadnje čase poživilo in pri-ljubilo. Pariški knjigarjari so priredili celo pose-ben teden in razstavo tovrstnih del. Obenem so slovstveni kritiki imeli več predavanj, ki so osvet-lila pomen te vrste književnosti. Kaže, da tudi pri nas ljudje zelo radi berejo o prejšnjih dogodkih v kramljajoči obliki povesti ali romana, kot jih zad-nje čase podaja tudi Novi list.

IZBOR DOSTOJEVSKEGA

Založba Sansoni v Florenci je začela izdajati de-la Dostojevskega v petih knjigah: Zločin in kazen ter Ponižani in razžaljeni sta že izšla. Poslednji ro-man je prevedla Slovenka dr. Olga Trtnik, poročna Rossetini. Uvod pa je napisal slavist Ettore Lo Gatto, ki je obenem urednik teh izdaj.

Ali ste zadovoljni z delovanjem in uspehi Glas-bene Matice?

Z delovanjem naše Glasbene Matice moram biti zadovoljen. Ker vem, s kakšnimi težkočami se bo-ri, moram reči, da je storila vse, kar more in mor-da še malo več. V nekaj letih je razpredla mrežo svojih podružnic tako, da je v krog svojih gojencev zajela gotovo vse tržaško ozemlje. Pripravila je glas-bene nastope v raznih krajih in obisk je pokazal, da se naši ljudje le zanimajo za glasbeno vzgojo mla-dine. Tudi Glasbena Matica je morala da krije pri-manjkljaje pri resnih koncertih, prirejati koncerte lahkega značaja in s tem posnemati televizijo in radio. Lahko pa rečem, da je storila, kar je mogla, da ohrani resnost svojih prizadevanj.

Kakšni so načrti za slovensko glasbeno življenje po dograditvi Kulturnega doma?

To je kočljivo vprašanje. Ker vemo, da se Kul-turni dom gradi, se zdi tudi meni, da bi že morali kovati kake načrte za izrabljanje tega doma. A me-ni ni nič znanega, da bi sploh kaj načrtovali. Toda: Ali bo otvoritev doma res spremenila in poživila našo glasbeno dejavnost? Ali bomo s samo otvorit-vijo poslopja že imeli vse tiste organizme, ki bi bili potrebni za smotrno izrabljanje sodobnih prostorov? Ali ni morda potrebno za to še več časa kot za grad-njo poslopja samega? Ali bomo nadaljevali z im-provizacijami? Ta vprašanja si v zadnjem času po-gostoma postavljam in ne najdem odgovora. Ker za druge načrte ne vem, Vam povem nekaj svojih misli. O resnih koncertih zaenkrat še ne moremo govoriti, pač pa bi lahko pripravili stalne operetne in morda tudi operne predstave. Operete bi lahko pripravili z domačimi silami, opero bi nam pa lahko nudila gostovanja iz Jugoslavije, predvsem iz Ljub-ljane.

raznih spomenikov, foruma in kopališč, ki so tudi izredno umetno urejena in odlično ohranjena, pisec obsežno prikazuje tudi zasebna bivališča, od kras-nih vil v južnem delu okraja, v katerih so našli veliko množino umetnin, do hiš srednjega sloja, trgovcev, obrtnikov ter njihovih prodajal in delav-nic, ki so še posebno dragocene za starinslovce, ker je po njih mogoče spoznati gospodarske in so-cialne razmere v mestu. Tako se počasi pojavlja iz trde zemeljske skorje pravi obraz starodavnega mesta, ki ga je prav strašni izbruh Vezuva tako čudovito ohranil do današnjih dni.

Knjiga je seveda vzbudila v arheoloških, pa tudi v vseh drugih kulturnih krogih razumljivo pozor-nost in zanimanje.

— 0 —

KULTURNE VESTI

● V mariborskem gledališču je bila v sobota krst-na predstava slovenskega dela Postaja ob veliki ce-sti, ki ga je napisal Ignac Kamenik. Po vsebini je delo tragikomedija. V njej obravnava pisatelj etič-ni zapletljaj mladega izobraženca, ki pride v sloven-sko podeželsko mesto, kjer doživi po'om. Delo je zrežiral Peter Malec.

● V zagrebški Operi je v soboto in nedeljo nasto-pila ameriška pevka slovenskega porekla Alojzija Udovič. V Jugoslavijo je prišla po gostovanjih v Ri-mu in Florenci. Sopranistka Udovič je svetovno zna-va pevka. V Zagrebu je pela Magdaleno v operi An-drej Chenier in naslovno vlogo v Toski.

● V angleškem prevodu je nedavno izšel roman Po-mladni dan, ki ga je spisal Ciril Kosmač. Delo spa-da med dvanajst romanov srbskih, hrvatskih in slo-venskih pisateljev, katerih prevode v angleščino je oskrbela Zveza jugoslovanskih pisateljev.

ZA LEP JEZIK

V Franciji je pred časom Francoska akademija pripravila pregled vseh časopisov in sodbo o lepoti in čistosti njih jezika. Prve nagrade so prejeli fran-coski listi, ki se ne tiskajo v Parizu, ampak v Ka-nadi in Avstraliji. Iz tekme se je edino pariški Le Monde častno rešil.

V Italiji pripravljajo nekaj podobnega za radijs-ke in televizijske oddaje. Slovničarji se pritožuje-jo, da uredniki preveč kvirajo jezik in da napake potem posnemajo dijaki in poslušalci.

Mislimo, da bi kaj sličnega bilo tudi za nas. Saj se je že toliko grešilo nad lepoto slovenščine, da bi moral Breznik napisati še drugi del o napakah slo-venskega pisanja in o jeziku naših časnikaarjev.

Sečnina - urea

V zadnjem času se je pojavilo v trgovini zelo važno novo umetno gnojilo, in sicer sečnina ali italijanski urea, ki vsebuje visok odstotek (blizu 50%) dušika. Ta mnogo hitreje deluje kot solitrski, da o amoniaku ali apnenem dušiku sploh ne govorimo. Prodaja se v zrnati obliki.

Važnost sečnine je v tem, da se zelo hitro topi, da je v vodi popolnoma raztopljiva in da se učinek opazi že po nekaj dneh. Z vodno raztopino sečnine lahko rastlinam gnojimo tako, da jih zalijemo, lahko pa z njo tudi škropimo liste. Našim čitateljem je že znano, da z nekaterimi snovmi najbolj pognojimo rastlinam, če poprašimo ali poškropimo liste. Za ta opravila potrebujemo seveda šibkejša raztopine.

Sečnina ali urea je po učinku podobna naravni človeški ali živalski sečnini, a ni enaka: naravna vsebuje tudi neke hormone (in najbrž še druge nedoločene snovi), ki zelo pospešujejo rast in razvoj rastlin. Sečnino kot umetno gnojilo bomo uporabljali predvsem, kadar hočemo pospešiti rast.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 24. junija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	617—621 lir
avstrijski šiling	24—24,50 lir
100 dinarjev	82—92; 85—95 lir
100 francoskih frankov	123—126 lir
funt sterling	1715—1735 lir
nemško marko	147,34—148,34 lir
švivalski frank	143—144 lir

GOSPODARSTVO

UVOZ MESA V ITALIJO

Na vsem svetu se opaža, da je povpraševanje po mesu vedno večje, kar pomeni, da se potrošnja mesa vedno bolj veča. Med posameznimi državami so pa velikanske razlike, saj v nekaterih použije vsak prebivalec povprečno tudi petkrat več mesa kot v drugih. Tu navedemo nekaj podatkov.

Vsak prebivalec Italije použije letno povprečno 22 kg mesa, Francije 69 kg, Zpadne Nemčije 53, Belgije in Luksemburga 56, Nizozemske 39, Anglije 67, ZDA 86, Grčije 19 in Turčije 15 kg. Te številke veljajo za leti 1957 in 1958 in so znatno višje kot v prejšnjih letih in tudi pred vojno.

V Italiji je potrošnja mesa sorazmerno nizka, toda kljub temu morajo letno uvoziti ogromno število tako žive kot zaklane živine.

Italija je lani (1958) uvozila 45.749 volov, od katerih je več kot 1/3 prišla iz Avstrije in Jugoslavije. Ta je dobavila 15.840 glav, to je 34%. Odstotek se je v zadnjih 4 letih stalno višal. Ogrska je izvozila v Italijo zlasti vole, in sicer 18% vsčega laškega uvoza. Krav Jugoslavija ne izvažajo v Italijo, ker hoče doma povečati število plemenske živine, posebno sedaj, ko se je izkazalo, da so bili podatki o jugoslovanski živinoreji zgrešeni: statistike so namreč kazale večje šte-

vilo živine, kot je dejansko bilo. Zato je Jugoslavija uvedla strogo nadzorstvo nad klanjem telet in domače prebivalstvo ima na razpolago mnogo manj teletine (a tudi drugega mesa) kot prej. Zaradi napačnih statistik so namreč bile sklenjene trgovinske pogodbe glede izvoza živine, ki jih mora Jugoslavija spoštovati, posebno ker potrebuje toliko tuje valute. Italija pa je uvozila lansko leto 31.701 krav, od katerih jih je 54% prišlo iz Avstrije, 32% pa iz Ogrske.

Precej večji pa je italijanski uvoz zaklane goveje živine oziroma mesa. Lansko leto je Italija uvozila približno milijon stotov, in sicer največ iz Danske (37%), iz Argentine 24%, Brazilije 13%, iz Jugoslavije pa samo 3%.

Na splošno ugotavljajo, da je potrošnja konjskega mesa vedno večja, saj Italija uvažala čedalje več konj za zakol. Leta 1955 jih je v Italijo dospelo 27.327, lani pa 62.439. Največ jih izvozi Jugoslavija, ki je lani prodala Italiji 19.543 konj za zakol ali 31%. Druge važne dobaviteljice konj so Ogrska, Bolgarija, Nemčija in Francija, vsaka z 10 do 11%.

Znatno je tudi italijanski uvoz prašičjega mesa in živih prašičev. Lani je prišlo v Italijo 88.577 prašičev, od katerih je bilo 32% iz Avstrije, 19% iz Belgije-Luksemburga, 12% iz Ogrske in 10% iz Nizozemske. Italija je lani uvozila 269.042 stotov prašičjega mesa. Največ, in sicer 46%, ga je prišlo iz Argentine; 24% iz Danske in 20% iz Švedske. Prejšnja leta je izvažala tudi Jugoslavija (malo sicer), a lani je izvoz prekinila, ker sama nima dovolj maščob, tako da mora mast celo uvažati, predvsem iz ZDA.

Uvoz mesa stane Italijo mnogo desetini milijard lir letno in zato se v zadnjem času v kmetijskem strokovnem časopisju toliko piše o razširitvi in izpopolnitvi živinoreje. To pa je mogoče le, če se razširi in poglobi pridelek krme: živina mora imeti zadostno in tečno hrano. To velja tudi za vsakega našega živinorejca.

Kaj boš sejal po žitu?

Zdi se, da se po pšenici ali ječmenu danes najbolj izplača sejati koruzo. V tem primeru pa ne prideta v poštev naša navadna koruza, ker je prepozna, in tudi ne petdesetdnevnik ali činkvantin, ker je pridelek prepičel, ampak samo primerna sorta hibridne ali križane koruze. Dobra vrsta bi bila Asgrow 88.

Če pa hočemo biti s pridelkom zadovoljni, moramo najprej zemljišče čim globlje preorati in izdatno pognojiti. Če nismo žitu obilno gnojili z domačim gnojem, moramo to delo opraviti sedaj in zemlji dodati še umetna gnojila. V ta namen priporočamo na vsakih 100 m² (= 1 ar) po 4 kg sestavljenega gnojila PKN ali še bolj fosfozoto potassico. Seveda moramo tudi to križano koruzo sejati pravilno gosto, kot je predpisano.

Ko boš koruzo plel in osipal, ji pognoji s solitrom ali še bolj s sečnino (urea).

ŽENA IN DOM

Razmerje in vljudnost med zakoncema

Malo je stvari, ki zakon bolj poživljajo in utrjujejo, kakor tiste drobne pozornosti žene do moža, oziroma moža do žene, ki izhajajo iz vljudnosti. Iz številnih primerov vemo, da sta se mož in žena ločila samo zato, ker je eden zakoncev postal do drugega brezobziren, nemaren, skratka — nevljuden.

Pri nekaterih moških, ki se sicer v zakonu dobro počutijo — za kar gre zasluga samo ženini ljubezni in njeni pozornosti — včasih opazimo, da so do žene nemarni! Nič več ji ne pomagajo sleči ali obleči plašča in gredo prednjo skozi vrata; na vlaku, v avtobusu, v restavraciji prvi sedejo; ne opazijo, da žena nosi težko torbo ali zavoj, sami se pa morda sprehajajo s časopisi pod pazduho. Imamo pa tudi moške, ki se tolikanj spozabijo, da poučujejo in svarijo vpričo drugih ženo. To ni le skrajno neokusno, ampak pomeni hkrati, da je mož nečelkan. Tako vedenje najbolj ponižuje moža samega, čeprav se tega ne zaveda. Če med ženo in možem že nastane spor, naj pazita, da do njega ne pride vpričo tretjih oseb, čeprav so to lastni otroci, ženi ali moževi straši.

Ne vtikajmo se v družinske zadeve drugih. Nikdar ne ščuvajmo zakonca proti zakoncu, kajti taki spori se pojavljajo skoraj v vsakem zakonu, a se kmalu spet poravnajo.

Vljudnost do žene naj možu preide v kri in meso, tako da čisto mehanično hodi ob njeni levi strani, ji odpira vrata, ji ponudi jedilni list, ji odstopi boljši sedež, pobere, kar ji pade na tla, vzame, kar je pozabila itd. Če sta še tako sprta ter sta se že tako odtujila drug drugemu, naj ostaneta vljudna vsaj zaradi otrok. Mož, ki se v družbi grdo obnaša z ženo, vsi obsojajo.

Kar smo napisali, velja seveda tudi za ženo. Možje ne žele, da se žene vpričo drugih z njimi prepirajo. Kadar mož v družbi kaj pripoveduje, naj žena pozornost posluša, ne da bi ga brezobzirno prekinjala in venomer popravljala. Šele če opazi, da se drugi dolgočasijo, naj spretno obrne pogovor drugam. Ko gresta skupno na sprehod, v gostilno ali

na obisk, naj se žena potruži, da je ljubezniva in živahna tudi z možem.

Oba naj skrbita, da bo njun dom čim toplejši in prijetnejši, pa naj je še tako tesen in skromen! Mož naj ne pričakuje, da bo vse že uredila žena, ampak naj ji pomaga!

Možje naj si ne domišljajo, da so naredili za ženo vse, ako jo preživljajo, ker morda sama ni v službi. Ona pričakuje od zakona mnogo več kot samo gmotno oskrbo: predvsem medsebojnega razumevanja in enakopravnega sodelovanja in ne samo pravic v kuhinji in gospodinjstvu. Vljudnost je le ena izmed dolžnosti zakoncev! Moški nanjo radi pozabljajo, ker mnogi še vedno menijo, da mora žena biti možu samo podložna in nič drugega.

D. K.

Nekaj o ženskah in otrocih

NEAPELJ — Vladni komisar neke bolniške ustanove je odredil, naj se postrežnice odpustijo iz služb, brž ko se omožijo. Zenske so proti sklepu protestirale, češ da je v nasprotju z ustavo Italijanske republike, po kateri je zakon temelj družbe; država pa je dolžna ščititi družino in podpirati materinstvo.

TRST — Članici našega SNG Štefka Drolčeva in Nada Gabrijelčičeva sta bili pred kratkim nagrajeni. Gabrijelčičeva je prejela nagrado za vlogo popularne pevke v Zločinu in kazni, Drolčeva pa za vlogo Katerine Ivanovne tudi v Zločinu in kazni.

Pred kratkim sta se v Trstu poročila Ida Čok, bivša nuna in trgovec Italico Stradioti. Spoznala sta se leta 1940. Ker je bil Italico vpoklican k vojakom, sta sklenila, da se poročita takoj po vojni. Toda med vojno se zaročenec ni več javil. Ida je po dolgi bolezni odšla v samostan in postala sestra Carla Francesca. Toda po 14 letih sta se slučajno srečala. Po hudem in mučnem duševnem boju je sestra Carla zaprosila za odvezo obljube in tako sta se lahko z dovoljenjem Cerkve poročila.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

44.

Dr. E. BESEDNJAK

»PROGRAM« FRANCA GIUNTE IN TOVARIŠEV

Značilno za duh, v katerem so fašisti nameravali voditi volilni boj, je bilo zborovanje, sklicano 1. maja v gledališče Rossetti. Na njem so govorili vsi njih štirje tržaški kandidati. Najznamenitejše so bile izjave Franca Giunte, ki se je bil pravkar vrnil v mesto s svoje pustolovščine na Reki.

»Jaz sem govoril že na vseh trgih in v gledališčih Julijske krajine«, je začel, »in zato resnično nisem razpoložen imeti volilni govor. Tudi ni moja navada, da bi z iztegnjeno roko prosil za glasove. Moj program poznate: to je program fašizma, program mojih treh prijateljev. Zame posebej je začelo izvajanje programa s požigom Balkana.«

Kakšna je bila kuturna raven italijanskega protislovenskega občinstva, se je razodelo, ko je ob teh besedah izbruhnili vsa dvorana v mogočno odobravanje in gromko ploskanje. Tako je poročal Il Piccolo della Sera z dne 2. maja, ki je nadaljeval dobesedno: »Medtem ko ob spominu na požig Balkana vse ploska, se zdi, kot da bi se hotel z enega zadnjih sedežev v pritličju dvigniti glas protesta. Tedaj obnovi občinstvo ploskanje, katero postane še gromovitejše. Mladenci, ki je baje hotel protestirati, odnesejo iz dvorane.«

KAKO SO SE POČUTILI KATOLIČANI

Giuntove besede sem omenil, ker iz njih izhaja, da se ni prav nič plašil pred vso javnostjo priznati, da je on požigalec Narodnega doma. Ministrski predsednik Giovanni Giolitti, generalni civilni komisar Mosconi, državni tožilec in vsi za zakonitost v kraljevini odgovorni oblastniki so torej zvedeli, koga lahko predse pokličejo, da se zagovarja zavoljo zločinskega nasilja nad Slovenci.

Toda Giunta je dobro znal, da se mu ne bo nič zgodilo. Vedel je, da je fašizem že tako izpodkopal zakoniti red v državi ter demoraliziral in zmedel oblastnike, da si nihče ne bo upal ga pozvati na odgovornost. S požigom se je celo bahal in bil nanj silno ponosen. In kako naj bi se mu tudi kaj primerilo, ko je na shodu v gledališču Rossetti poudaril, da »fašisti drže že celo leto v svoji roki Italijo...«

Da je Giunta tako govoril, se nismo bogsigavedi kako čudili. Strmeli pa smo, da so se tržaški katoliški politiki, kot sta bila baron Rinaldini in profesor Gregoretti, priključili Narodnemu bloku ter s tem pred vso javnostjo, čeprav proti svojemu prepričanju, priznali, da se z Giuntovim »programom« strinjajo in da odobravajo tudi bodočo politiko fašistov, za katero bodo glasovali. Kaka je to vplivalo na slovensko katoliško javnost, si lahko vsakdo predstavlja.

Njihova »katoliška« politika se, kot vidimo, ni bistveno razlikovala od današnje tržaških demokristjanov. Leta 1921 so se uprli navodilom don Sturza in šli s fašisti, danes nasprotujejo politiki svoje vlade in osrednjega vodstva stranke s tem, da ovirajo prijateljsko sožitje med sosednima narodoma in državam ter si na vse načine prizadevajo, kako bi onemogočili izvršitev londonske pogodbe, v kolikor gre za jezikovno in narodno enakopravnost tukajšnjih Slovencev. Proti Slovanom so danes, kot so bili l. 1921.

BREZUSPEŠNE VSE PROŠNJE

Toda protislovenska miselnost ni obvladovala takrat le politikov, temveč na žalost tudi italijanske cerkvene kroge. Slovenski verniki se dolgo časa niso mogli pomiriti s prepovedjo slovenske službe božje pri Starem Sv. Antonu, ki jo je izreklo cerkveno oblastvo ravno sredi priprav za volitve, se pravi v času, ko so od vseh strani že tako padale na naše ljudstvo krivice in oblastva. Slovenci so imeli upravičeni občutek, da so res od vseh zapuščeni.

K škofu Bartolomeasiju so prihajala od poslanstva slovenskih vernikov, ženske so pred njim jokale, nanj so se obrnili tudi slovenski duhovniki s prošnjami, naj prepoved prekliče, pa je bilo zaman. Po srcu dobri škof je stal pod tolikim pritiskom fašistov in svoje nacionalistične okolice, da si ni upal se ji upreti. Pred Slovenci se je pa na vse mogoče načine branil in opravičeval.

Saj imate v mestu, kjer živi približno 10 tisoč Slovencev, je razlagal, službo božjo že tako v treh cerkvah: pri Novem Sv. Antonu, pri Sv. Vincenciju in pri Sv. Jakobu. Kaj hočete še več? Za vernike iz starega mesta ni bogzna kolika žrtev, če bodo v bodoče morali v cerkev Novega Sv. Antona, ako pomislite na lastro, kjer morajo verniki čisto po eno ali dve uri daleč do službe božje. (Dalje)

Učni uspehi v Gorici

NA VISJIH SREDNJIH SOLAH

I. razred liceja so izdelali: Walter Appe, Marija Češut in Venceslav Devetak; 5 dijakov ima popravne izpite, eden je zavržen.

II. razred liceja so izdelali: Franc Černic, Marijan Černic, Silvan Krševan, Maksimilijan Gergolet, Ksaverij Kleindienst, Lucija Komac, Franka Vižintin; trije dijaki imajo popravne izpite.

IV. razred gimnazije so izdelali: Marijan Lavrenčič, Danilo Pintar, Daša Tomažič; trije dijaki imajo popravne izpite, eden je zavržen.

V III. razredu liceja in v V. razredu gimnazije so vsi dijaki pripuščeni k maturi.

NA UCITELJISCU

I. razred je izdelala: Gracijela Ricca; dva dijaka imata popravne izpite, dva sta zavržena.

II. razred je izdelal: Jožef Vidmar; šest dijakov ima popravne izpite, eden je zavržen.

V III. razredu imajo vsi dijaki popravne izpite; dijaki IV. razreda so vsi pripuščeni k usposobljenostnemu izpitu.

NA NIZJI SREDNJI SOLI

I. razred so izdelali: Baša Boris, Bratuž Edi (odličnjak), Križman Dušan, Lakovič Branko, Legiša Zvonko, Pahor Angel, Petarin Venceslav, Prinčič Jožef, Sošol Marjan, Tabaj Miloš, Tence Boris, Valentinčič Emil, Zaban Marcel, Bregant Marija, Češut Ana, Devetak Milojka, Frandolič Marica, Kosič Marija (odličnjakinja), Lasič Marija, Leban Maja, Maraž Doroteja, Maraž Marija, Marega Helena, Marušič Natjuška, Mavrič Natjuška, Mucci Stana, Nanut Joana, Pahor Marija, Pavletič Milojka, Pavlin Nataša, Plesničar Ester, Radetič Marta, Znidarčič Ana; 2 dijaka sta bila zavržena, 9 ima popravne izpite.

II. razred so izdelali: Ambrožič Branko, Černic Karel, Devetak Vojko, Gergolet Marij, Kocman Drago, Komac Peter (odličnjak), Mikulus David, Terpin Robert, Čej Bogdana, Figelj Marija Magdalena, Hmeljak Radika, Hvala Stanislava, Klanjšček Dragica, Koren Jerica, Korošec Kira-Tatjana, Petijan Stana, Sekli Tatjana, Simčič Bruna, Valentinčič Slavka; 1 dijak je bil zavržen, 12 dijakov ima popravne izpite.

NA STROKOVNI SOLI

I. razred so izdelali: Devetak Miloš, Dugaro Paškal, Fajt Radimir, Ferfolja Darko, Frandolič Karel, Gergolet Andrej, Komjanc Nikolaj, Kovic Stanislav, Kuzmin Joško, Lutman Dušan, Lutman Milovan, Mikluš Ivan, Prinčič Viljem, Sfiligoj Radovan, Tomšič Marijan, Urdih Karel, Zabar Joško, Bogatec Slava, Brisko Dorina, Delpin Nadja, Hlede Bogdana, Koren Milena, Kosič Ljubomira, Lutman Duška, Makuc Nada, Malič Bojana, Maraž Zmaga, Mozečič Sabina, Mucci Sonja, Mužina Sonja, Ožbot Ana, Pelicon Zlatka, Petijan Milojka, Sedmak Nadja, Skorjanc Marija, Ziani Zdenka; zavrženi so bili 3 dijaki, popravlja 21 dijakov.

II. razred so izdelali: Frandolič Vojko, Gravnar Henrik, Hoban Milivoj, Humar Dominik, Klemše Vladimir, Pelizzo Dino, Semolič Savo, Skorjanc Marij, Cotič Edvin, Caydek Marija, Delpin Renata, Lavrenčič Nadja, Makuc Nadja, Martinič Jožica, Peric Danica, Rožič Bojana, Tomšič Stanislava (odličnjakinja), Cotič Silvana; zavrženo je bilo 5 dijakov, popravlja jih pa 16.

Če bi bil kateri izjavil, da ne bo jedel »ukradenega krompirja«, bi ga bili imeli za popolnega norca. A takega norca med nami ni bilo.

Najbolj slasten pa je bil na margarini pražen krompir. To je bila nebeška jed, a pripravljali smo jo največ zvečer na bloku, kadar smo prišli do peči; to pa je bilo težko, ker si je hotelo vsak večer vsaj petdeset ljudi peči krompir. Na blok so ga tiho tapili za srajco in marsikdo se je vračal opoldne in zvečer iz Wildparka v taborišče precej bolj debel in za nekaj kilogramov težji, kot je šel tja. »Štubo« je zvečer napolnjeval slasten vonj praznega krompirja in trgovina s krompirjem je cvetela kot le kdaj. Pravzaprav je bila to »zamenjalna trgovina«, ker edina valuta so bile cigarete, ali pa obroki kruha. Francozi so dajali za krompir celó čokolado in kakao iz svojih ogromnih paketov Rdečega križa. Vonju praznega krompirja se niso mogli ustavljati. Tako so tudi Rusi prišli do kakih delikates iz francoskih paketov, ker so bili, kot sem že omenil, poleg Italijanov in Slovencev s Primorskega edini, ki niso prejeli paketov od doma, mednarodni Rdeči križ pa jim tudi ni pošiljal, kot ne nam Slovincem, Čehom,

V DACHAUSKIH BLOKIH

SS

E. Z.

Poljakom in sploh nobeni vzhodnoevropski narodnosti. Ti paketi so prihajali samo Francozom, Belgijcem, Holandcem in Norvežanom. Pogosto smo se spraševali, zakaj je delal mednarodni Rdeči križ to razliko med narodnostmi, ki so bile vse v vojni proti Nemčiji, pa si nismo znali odgovoriti. Nekateri med nami so bili mnenja, da so bile krive begunske vlade Jugoslavije in drugih vzhodnoevropskih dežel, ki se niso pobrigale, da bi intervenirale pri Rdečem križu in izposlovale za svoje internirane državljane pošiljatve takih paketov z živili, drugi so dolžili Rdeči križ sam pristranosti. Sklenili smo, da bomo po vojni razčistili to vprašanje, če že ne zaradi drugega, vsaj iz radovednosti, da bi odkrili pravi vzrok. A dvomim, da si je po vojni vzel kdo trud in povprašal za vzrok glavni odbor Rdečega križa v Ženevi, dasi bi odgovor verjetno še zdaj zelo zanimal marsikaterega bivšega interniranca v nacističnih taboriščih. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Jugoslovansko nogometno prvenstvo

V nedeljo so se zaključile tekme za jugoslovansko nogometno prvenstvo A lige. Pred zadnjim kolom so se za naslov prvaka bojevale tri enajstosorice, in sicer Crvena zvezda, Partizan in Vojvodina. Na lestvici je Vojvodina imela eno točko manj kot ostali nasprotniki in bi zato lahko postala državni prvak le v primeru, da bi Crvena zvezda in Partizan zgubila poslednje srečanje. Toda to se ni uresničilo, kajti Crvena zvezda je v Beogradu odločno porazila Veleža, Partizan pa je s tesnim izidom odpravil moštvo Radničkega.

NAMIZNOTENISKO TEKMOVANJE V GORICI

Predpreteklo nedeljo so bila v Gorici finalna srečanja v namiznem tenisu, pri katerih so sodelovali igralci iz Trsta, Gorice in Vidma. V tekmah za naslov prvaka neregistriranih igralcev je Slovenec Merlak iz Trsta zasedel 3. mesto, med prvo osmorico pa sta se uvrstila tudi Slovenca Ukmar in Hrevatin, ki sta oba iz Trsta. V srečanjih za deželno prvenstvo III. kategorije pa se je Merlak uvrstil na 5. mesto.

„Bor“ novo slovensko športno združenje

„Pripravljalni odbor“, ki je lani organiziral nekaj pomembnih slovenskih športnih prireditev, je v nedeljo sklical v dvorani stadiona Prvi maj v Trstu občni zbor slovenskih tržaških športnikov, na katerem je bilo ustanovljeno Športno združenje Bor. Novo društvo ni zveza obstoječih slovenskih športnih organizacij, temveč združuje posamezne slovenske športnike. Redni člani združenja bodo postali športniki, ki se bodo vanj vpisali do konca oktobra tega leta.

Novemu združenju, kateremu predseduje g. Jože Cesar, želimo mnogo uspehov ter smo prepričani, da bo s svojim delovanjem častno in dostojno zastopalo naš živelj.

Novi državni prvak je tako postala Crvena zvezda iz Beograda ter s tem že petič po vojni osvojila prvo mesto na lestvici A lige. Partizan je sicer dosegel enako število točk kot novi prvak, a je zasedel 2. častno mesto zaradi slabše razlike v golih. Na tretjem mestu je Vojvodina, ki sodi med najboljše letošnje enajstosorice Jugoslavije. Od A lige sta se pa poslovila Željezničar iz Sarajeva in Vardar iz Skopja. Na prihodnjem prvenstvu bosta na njuno mesto stipili Sloboda iz Tuzle ter OFK Beograd, ki sta zasedli prvi mesti na obeh lestvicah druge zvezne lige. V tej ligi ostane tudi slovenska enajstosorica Odred iz Ljubljane.

Končna lestvica A lige je naslednja: 1. Crvena zvezda (31 točk); 2. Partizan (31); 3. Vojvodina (30); 4. Radnički (22); 5. Dinamo (22); 6. Velež (22); 7. Hajduk (21); 8. Rijeka (20); 9. Budućnost (19); 10. Sarajevo (18); 11. Željezničar (17); 12. Vardar (11).

»MED DVEMA OGNJEMA«

Turnir igre »Med dvema ognjema«, na katerem so nastopila moštva Sv. Križ, Boršt ter Cankar (iz Trsta), se je zaključil z zmago Križanov.

KOLESARSKA DIRKA PO FRANCIJI

Danes se je v Mulhousu pričela najvažnejša kolesarska dirka Tour de France, na kateri nastopajo najmočnejši poklicni kolesarji Evrope. Letošnja proga je dolga 4355 km ter je razdeljena na 22 etap. Iz Mulhousa so kolesarji krenili najprej proti severu, nato bodo vzdolž Atlantika vozili proti jugu, se preko vrhov Pirenejev pomaknili do Alp ter 18. julija končno dospeli v Pariz. Med tem časom bodo imeli le dva dni počitka, in sicer 4. julija v Bayonnu ob Atlantiku ter 12. julija v Saint Etienne, kjer se začne najnapornejši in verjetno odločilni del dirke. Poleg rednih so bile določene še tri etape na kronometer, katere bodo tudi odločilno vplivale na izid dirke, zlasti če pomislimo, da je

zadnja etapa na kronometer določena za 17. julij (Chalon - Dijon), to je en dan pred zaključkom »Toura«.

Alfredo Binda, ki vodi italijansko kolesarsko predstavništvo, je izjavil, da so po njegovem najresnejši kandidati za zmago tile dirkači: 1. Gaul; 2. Bobet; 3. Riviere in 4. Anquetil. Gre, kot vidimo, za enega Luksemburžana ter za trojico Francozov. Italijansko moštvo je takole sestavljeno: Baldini, Favero, Baffi, Bartolozzo, Falaschi, Cestari, Padovan, Fabbri, Fallarini, Bruni, Gismondi in Bono. Italijani imajo seveda največ zaupanja v svetovnega prvaka Baldinija, čeprav se na letošnji dirki po Italiji ni dobro izkazal. Obenem upajo, da jih bo to pot častno zastopal tudi Favero, ki je znan kot izredno vztrajen in požrtvovalen kolesar.

Naj še omenimo, da bodo med najboljše kolesarje razdeljene nagrade, ki skupno znašajo 53 milijonov lir.

SPORT PO SVETU

Motociklizem — V Preluki pri Opatiji so bile tekme za Nagrado Jadrana. Zaključile so se z zmago Italijanov, ki so zasedli vsa 4 prva mesta. V kategoriji 250 ccm je zmagal A. Milani na vozilu Guzzi. Isti dirkač je bil najboljši tudi v kategoriji 500 ccm na vozilu Norton ter v kategoriji 350 ccm prav tako na vozilu Norton. V dirki s prikolicami do 500 ccm pa je zmagal Italijan Rogliardo na vozilu BMW.

Avtomobilizem — Na tekmah za Nagrado Jadrana, o katerih pišemo zgoraj, je Švicar Vogel s športnim avtomobilom Porsch 2000 ccm postavil nov višek enega kroga proge. Vozil je namreč s povprečno hitrostjo 131,500 km na uro. Kljub temu ni dosegel prvi na cilj, ker mu je v 11. krogu nepričakovano zmanjkalo bencina! V tej kategoriji je tako zmagal Jugoslovian Božič (na vozilu Porsch).

Atletika — Na tekmovanju, ki je bilo prejšnjo nedeljo v Berlinu, je evropski prvak v teku na 100 m z ovirami Nemeč Lauer izenačil svoj prejšnji višek (13"7), medtem ko je Italijan Mazza lastni rekord zboljšal (14"3) in s tem premagal Slovenca Lorgerja, ki se je edini v Evropi doslej uspešno protivil Lauerju. Lorgerjev čas je namreč 14"2.

Plavanje — V Louisvillu je Amerikanec Mike Trov s časom 2'18" postavil nova viška v plavanju na 220 yardov in 220 m v metuljčkovem slogu.

Pri tem ne pride v poštev, ali to politiko vodi cesar, ki se je čutil naravnost od božje volje posajenega na prestol, ali pa predsednik republike, ki si domišlja, da je po demokratičnih glasovih prevzel oblast, ali komunistični državnik, ki pod skromno obleko partijskega tajnika vihti meč in žezlo. Kdor uganja tako politiko, zapade prej ali slej zgodovinski usodi. Tako se je zgodilo tudi s poslednjimi Habsburžani.

Franc Jožef je bil uverjen kakor njegov ded in praded, da se mora vsa zunanja politika vrteti okoli vladarske družine in njene sijaja. — V notranji politiki so pa cesarji, in danes ni nič drugače, videli svojo nalogo v tem, da so krotili podložnike, če so malo naglas zagodrnjali.

Habsburžani so se kakor leta 1800 tako tudi l. 1900 borili proti načelom enakosti vseh državljanov. Zgodovinski razvoj jih je prehiteval; oni so s klasičnim »fortwursteln« (»naprej po starih tirnicah«) skušali reševati omajani prestol in dohitevati dogodke.

Zato so morali, ko ni šlo več s silo, začeti uganjati politiko na vrvi. Kakor cirkuški burkež, ki hodi po vrvi in išče ravnotežja, tako je tudi habsburška politika iskala ravnotežja na najbolj nasprotujoče si načine.

Po borbah proti osvobodilnim težnjam italijanskih podložnikov v Lombardiji je po porazih l. 1859 in 1866 iskala prav z njimi zveze, da bi krotila slovanske podložnike in grozila Balkanu. Zato je prišlo l. 1882 do trozveze med Avstrijo, Italijo in Nemčijo.

87
V SONCU in senci
 (Usoda Habsburžanov) R. B.

Prav v istem času je dunajska vlada hujskala v državi Italijane proti Slovanom in obratno, po tistem starem habsburškem načelu »Divide et...« Kako so cesar in njegovi ministri mešali to politično polento, osvetljuje nastop italijanskega ministrskega predsednika Crispia, ki je hotel nemškega cesarja Viljema izrabiti proti Avstriji zaradi njenega postopanja z italijanskimi državljani. Crispi je brzojavil svojemu poslaniku grofu Lanzi v Berlin, naj pripravi nemško vlado k posredovanju na Dunaju.

»Postopanje avstrijske vlade v Istri«, bemo v brzojavki, nima niti zrnca zdravega razuma. Ker je cesarstvo večjezično, mora spoštovati vse narodnosti, posebno pa italijansko in nemško, ki sta edini civilizirani. Podpiranje Slovanov je na škodo vsem. Ta agitacija stavlja italijansko vlado v težek položaj in dela našo zvezo z Avstrijo »ljudstvu vedno bolj odvratno...«

Nemški cesar Viljem je poslaniku odgovoril, da obžaluje zadržanje Avstro-Ogrske v Istri; podobne težave da dela njemu v poljskih pokrajinah in da bo posredoval. Že iz teh skromnih vrstic razberemo, da sta se dva zaveznika združila proti tretje-

mu, Avstriji, ki je hotela playati med Italijani in Slovani. Sicer pa kaj je bilo v Istri strašnega? V Istri je bila začela delovati Družba sv. Cirila in Metoda za obrambo hrvatskega šolstva. Italijani so zagnali krik, ker je vlada trpela to samoobrambno delo. Crispi je naredil iz tega maddržavno vprašanje. Njega je tiste čase stalno obveščeval neki avstrijski diplomat, Italijan po rodu, ki je živel v Gorici kot upokojenec. Crispi je zato ukazal po svojem poslaniku povedati cesarju, da bo trozveza propadla, če se ne bo Avstro-Ogrska spametovala. »Saj Italijani niso in ne bodo nikoli nevarni Avstriji, Slovani so pa iz drugačnega kova, ti so nevarni«.

Dunaj se je takih namigov silno zbal in je raje pritisnil na svoje slovanske podložnike, kakor da bi postavil v nevarnost obstoj trozveze. Igralec na vrvi se je nagnil na drugo plat.

Politika trializma

V Avstriji se je pa že tedaj pojavila nova struja okrog cesarja samega, ki mu je svetovala, naj ugodi slovanskim narodom, če hoče, da se monarhija v zadnjem trenutku reši.

(Nadaljevanje)

2

Za
naše

animacije

Gusarji

Beseda o knjigah

Dunajska literarna družba Büchergilde Gutenberg je pred nekaj tedni sklicala na posvet pisatelje, založnike in profesorje. Na zborovanju so razpravljali v prvi vrsti o zanimanju za knjigo v današnjem času. Prišli so do presenetljivih sklepov. Dejstvo je, da se v zadnjih dveh letih tiska vedno več knjig; menda še nikoli toliko. Pričakovati bi bilo tudi logičnega zaključka, da zanimanje za branje stalno narašča. Vendar so knjigarnarji s številkami v rokah dokazali, da prodaja knjig kljub novim izdajam počasi, a stalno leze nazaj.

Seveda so iskali tudi vzrokov za ta nenavadni pojav. Naštevali so vse mogoče. Bliskoviti tek modernega življenja, ki ne pusti človeku časa, da bi s knjigo v roki sedel v mirni kotiček in bral. Saj so tudi po naših vaseh daleč za nami tisti časi, ko so v družinah prebirali v zimskih večerih ali ob nedeljskih popoldnevih Mohorjeve večernice. Danes prevladuje tudi pri mladini zgolj delo in pehanje za zaslužkom, za oddih pa sta le »vespa« in kino.

Na Dunaju so že ugotovili, da je eden izmed glavnih vzrokov za pojemanje branja — televizija. Ljudje so se navadili gledati in poslušati, kar je dosti udobnejše kot umsko sodelovati pri branju knjig z resno vsebino. Romani, znanstvena vpra-

šanja, dojevanje slikarskih ali kiparskih umetnin se že vse podaja po televiziji.

Neki drug pedagog je izrazil sodbo, da zlasti pri mladini popušča zanimanje za knjige, ker jo učitelji in profesorji v šolah ne znajo dovolj navdušiti za branje leposlovnih del. Tu ne odloča samo metodika pouka, ampak še bolj učiteljeva osebnost, ki mora dati prave pobude in učenca usmeriti h knjigi, ki je zanj bolj primerna.

Mali oglas

KOSNJO TRAVE oddam v Grljanu nad Aurizinko in na Proseku ob cesti proti Sv. Primožu.
Naslov v upravi lista.

KROZEK SLOVENSKEH IZOBRAZENECV v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 26. junija, ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I.
Na sporedu je aktualno predavanje.

Z odpadom od svoje narodnosti si človek zlomi hrbtenico svojega značaja.

ZAHVALA

Vsem prijateljem, kolegom in znancem, ki so sprejeli našega nepozabnega

RUDIJA URŠIČA

na njegovi poslednji poti ali so nam ob hudi izgubi sicer sporočili svoje sožalje, se najlepše zahvaljujemo za pozornost, cvetje in izraze sočustvovanja. Posebej se še zahvaljujemo pokojnikovim prijateljem, ki so ga med dolgo boleznijo tolažili in mu zvesto stali ob strani, č. g. Stanku Zorku, ki ga je previdel s sv. zakramenti in opravil pogrebne obrede, ravnatelj Italijanske Radiotelevizije, ki se je svojemu dolgoletnemu uslužbencu lepo odločil, tako v času bolezni kot ob smrti, in zdravnikoma dr. Slavku Struklju ter dr. Tamaru, ki sta ga dolgo in požrtvovalno zdravila.

Zena, mati, brata, sestre in ostali sorodniki

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477